

Kendalc'h Kastell-Paol-a-Leon,

EUN NEUBEUD BARZAZ

TALDIR JAFFRENOU

Penn-Skrivagner AR BOBL hag AR VRO
(Ar Bourc'hiz Iorc'hus ; Pontkallek, Barzaz Taldir)

FANCH AN UHEL

Marvet er bloaz 1895
(Gwerziou ha Soniou Breiz-Izel ;
Bepred Breizad.)

HERSART VILLEMARQUÉ

Marvet er bloaz 1895

alc'h Kastell-Paol-a-Leon, 1903

EUD BARZED A VREIZ

FANCH AN UHEL

Marvet er bloaz 1895

(Gwerziou ha Soniou Breiz-Izel ;
Bepred Breizad.)

ERWAN BERTHOU

Rener Breuriez ar Varsed

(Dre an Delen hag ar C'horn)

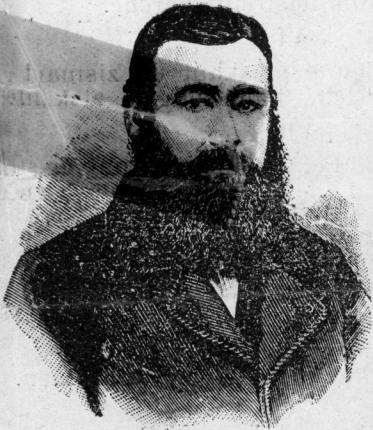
TALDIR JAFFRENOU

Penn-Skrivagner AR BOBL hag AR VRO
(Ar Bourc'hiz Iorc'hus ; Pontkallek, Barzaz Taldir)

HERSART VILLEMARQUÉ

Marvet er bloaz 1895
(Légende Celtique : Barzaz Breiz)

IAN-MARI AR IAN

Marvet er bloaz 1876
(Parosian brezonek ; An diou Vreiz)

Markiz ESTOURBEILLON Broerek

Kannad Gwened
(Rener Kevredigez Broaduz Breiz)

PROSPER PROUX

Marvet er bloaz 1863
(Bombard Kerne)

ERWAN

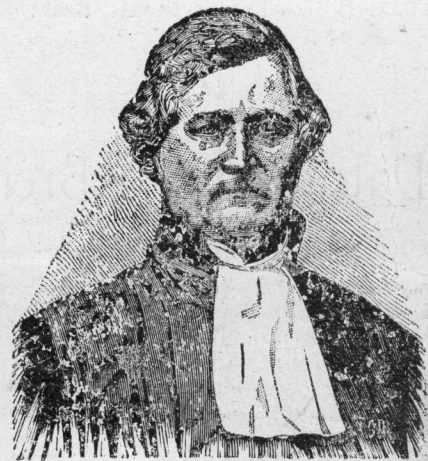
Marvet er
(Gwerziou)

Markiz ESTOURBEILLON Broerek
Kannad Gwened
(Rener Kevredigez Broaduz Breiz)

AUGUSTE BRIZEUK
Marvet er bloaz 1858
(Marie ; Les Bretons ; Telen Arvor)

IAN AR SKOUR
Marvet er bloaz 1870
(Telen Rumengol ; Telen Gwengamp)

PROUX
Marvet er bloaz 1863
(Kerne)

ERWAN HERNOT
Marvet er bloaz 1900
(Gwerziou ha Soniou)

108

Kousk, Breiz-Izel !

111

An heol a zo kuzet, sethu achu an de,
Me glev ar c'hloc'h o tintal an Ave :
 Kousk, kousk
 Breiz-Izel, bro dispar,
Sethu an noz o tond var an douar,
 Kousk,
 Breiz-Izel, bro ken mad
Trouz ar mor don a zav d'az luskellat.
C'houez vad an ed en bleun hag al lann alaouret
Var ar meaziou gant ar gliz noz a red
 Kousk, etc.
Ar Vesaërien a gan o testum o loned
Gwerziou Breiz-Izel ne n'int ket c'hoaz kollet
 Kousk, etc.
En traoniennou didrouz me glev kan an eostik,
Tellenner noz, sonit flour ha dousik.
 Kousk, etc.
Uz da Vreiz o skedi an nenv steredennet
A lar 'zeuz eun Doue euz hor c'haret.
 Kousk, etc.
An neb a c'houez bemdez a c'houne e repoz
D'an dud vad Doue en deuz great an noz.
 Kousk, etc.
Arvor, o douar Sakr, a greiz kalon m'ho kar,
Bro all ken kaër n'euz ket var an douar !
 Kousk, kousk, etc.

BLEI LANNVAU.

DEUT E-LEIZ !

112

VAR DON *An Dukez Anna.*

Ni zo deut da gana hirie
Vel en amzer goz,
Pa oa uz d'ar Vro dorn Doue
 O rei e vennoz ;
D'an amzer ma oa Breiz-Izel
Eur vro gaër hag eur vro santel :
 Deut e-leiz
Barz en Ti kanerien Breiz.
Ni hon beuz savet an Ti-man
 E kreiz an dachen.
N'euz moger 'bed en dro d'ean
 Hag evit toen
En deuz bolz sklerius an nenvou
Pe ar gwez pe ar gwabrennou :
 Deut e-leiz
Barz en Ti kanerien Breiz.
Didosteit 'ta braz ha bihan
 Pinvidik ha paour
Na ganomp ket evid arc'hant,
Kenneubeud 'vid aour ;
Ni a ro hor poan, hon amzer
Vit Breiz-Izel hag he brazder !
 Deut e-leiz,
Barz en Ti kanerien Breiz.
En Ti-ma e kleofet meuli
 Pez a dle sevel
An eneoù mal en dudi
 Vel war diou askel ;
Ar fallagriez diskuillet

Eno na zao netra en erven
Med kanab, segal hag ed-du,
Eno na ve bleun med er spern-gwen,
El lann, er balan, er bruk ru,
Ma, n'euz forz, tud kaez, gant bleun ar mene,
Me vije seder, laouen evel-t-ê,
 Sard ha iê korf hag ene
 Gant bleun koant ar mene.

Eno, lec'h an holl drouz a glever
Eo kloc'h braz ar barroz en brall,
Garm ar c'horn-boud, mouez voan ar mesaër,
Ar biniou o son da zansal :
Ma, eno tud kaez, demeuz eur sort son
Me chome da zilaou a greiz ma c'halon,
 N'oa ket evidon er bed
 Muzik muioc'h karet.

Eno e-kreiz ar goanv aliez
Me 'meuz bet poaniou diniver,
Nec'hamant, riou, naon, ha dienez,
Glac'har hag hirvoud leiz ma ler !
Ma, n'euz forz tud kaez, e kreiz ar goanv kri
Me zante ma c'halon meur wech o virvi
 O virvi a garante
 Despet d'am faourente !

Eno c'hoaz, en dro d'an tantajou
En nozvejou ar souben-laez,
Meuz bet kanet rimoustadenou
Laket c'hoarz ha gouel aliez !
Ha neblec'h, tud kaez, n'on bet 'n em dommet
Vel deuz al lannou lec'h on bet savet !
 Eno, kreiz ma faourente,
 Em bro ar garante !

Me c'houlen echui ma deiou
Pa na vin ken mad da netra
Eno, pell pell deuz trouz ar c'heriou
Ha brazoni ar bed paour-ma.
Eno c'hoaz tud kaez, lec'h ma ren bepred
Gant gizioù hon zadou, an evurusted,
 Ar peoc'h hag ar garante
 Em bro ar baourente !

Brema, tud kaez, o pa vin galvet
Da vond lec'h eo eat hon zud koz,
Grit, 'nhan Doue, ma vin douaret
En bered vihan ar barroz !
Eno c'hoaz e lec'h drito ma c'halon
O klevet biniou ar mesaër o son,
 Hag an holl mouezioù karet
 Deuz ma Bro binniget !

CHARLEZ ROLLAND.

Damb arnehe !

(Iez Gwened)

114

I
Chileuet tud iaouank, tud koh ha bugale ;
Peizanted, tuchentil, labourizioù eüe
II
Ha hui gleüou ur son a neüe so saüet,
Aveit dihuen hur Bro hag hun Iez beniget.
III
Arriü e en amzer aveit omb Bretoned
De seüel hun penneu hemb doujein den erbet.
IV
Pel erhoalh e omp bet goapeit ha disprizet :
Kommans e hramb chuijein dre forh hout goalgaset

BOKEJOU AR

BRO GOZ MA ZADOU

108

Ni Breiziz a galon, karomp hon gwir Vro !
Brudet eo An Arvor dre ar bed tro dro.
Dispont 'kreiz ar brezel, hon zadou ken mad
A skuillaz evit-hi o gwad.

(DISKAN)

O Breiz, ma bro, me gar ma Bro.
Tra ma vo mor 'vel mur 'n he zro
Ra vezo digabestr ma bro !

Breiz, douar ar Sent koz, douar ar Varzed,
N'euz bro all a garan kemend 'barz ar bed.
Peb menez, peb traonien d'am c'halon zo kaër ;
Enné kousk meur a Vreizad têt !

(DISKAN.)

Ar Vretoned a zo tud kaled ha krenv ;
N'euz pobl ken kalonek a zindan an nenv,
Gwerz trist, son dudius a ziwan eno,
O! Pegen kaër ec'h out ma Bro !

(DISKAN.)

Mar deo bet trec'het Breiz er brezelioù braz,
He iez a zo bepred ken beo ha biskoaz.
He c'halon birvidik a lamm c'hoaz 'n he c'hrëiz,
Dihunet out brema, ma Breiz !

(DISKAN.)

TALDIR

SAO BREIZ-IZEL

109

(Kan-bale)

Sao Breiz-Izel, d'an nec'h da vanniellou
Ruziet gant gwad hon c'hentadou !
Stagomp d'hon gouriz ar c'hlezeier hir,
Ra vo hon divrec'h krenv vel dir !

AN HOLL : Breiz da virviken ! Breiz da virviken !

Dihun, Breiz-Vihan, ma mam binniget,
Rag an deiz a zo digouezet ;
Hon galv a ziston war benn ar mene
Hag a entana peb ene,
Breiziz deuz peb parrez a ziskenn,

AN HOLL : Breiz da virviken ! Breiz da virviken !

O iouc'hadennou a red dreuz d'an ér
Beteg gweled al lenneier ;
Ar mammou a zigas o bugale
Da gaout o zadou en arme.
N'euz 'med eur iouc'h, en Breiz penn-da-benn,

AN HOLL : Breiz da virviken ! Breiz da virviken !

Mene-Bre ro dorn da Vene-Kragou !
Tridal a ra o c'hribennou.
Ané o-hunan o reier a ruill,
War an enebour kouezont puill,
Gwagen ar mor a lâr d'ar wagen :

AN HOLL : Breiz da virviken ! Breiz da virviken !

Beteg ar gwelec'hioù ar re bella
Ar c'horn a vrezel a vouda,
Hag a lâr d'an holl boblou euz ar bed
Eman beo gouenn ar Vretoned.

An avel mor iud en eur dremenn :

AN HOLL : Breiz da virviken ! Breiz da virviken !

Kalonou an holl a zo entanet
Hag an divrec'h a zo nerzet.
Paotred Breiz-Vihan ha Breiziz Tramor

Kousk, Breiz-Izel !

An heol a zo kuzet, sethu achu an de,
Me glev ar c'hloc'h o tintal an Ave :

Kousk, kousk

Breiz-Izel, bro dispar,

Sethu an noz o fond var an douar,

Kousk,

Breiz-Izel, bro ken mad

Trouz ar mor don a zav d'az luskellat.

C'houez vad an ed en bleun hag al lann alaouret
Var ar meaziou gant ar gliz noz a red
Kousk, etc.

Ar Vesaërien a gan o testum o loned
Gwerziou Breiz-Izel ne n'int ket c'hoaz kollet
Kousk, etc.

En traoniennou didrouz me glev kan an eostik,
Telenner noz, sonit flour ha dousik.
Kousk, etc.

Uz da Vreiz o skedi an nenv steredennet
A lar 'zeuz eun Doue euz hor c'haret.
Kousk, etc.

An neb a c'houez bemdez a c'houne e repoz
D'an dud vad Doue en deuz great an noz.
Kousk, etc.

Arvor, o douar Sakr, a greiz kalon m'ho kar,
Bro all ken kaër n'euz ket var an douar !
Kousk, kousk, etc.

BLEI LANNVAU.

DEUT E-LEIZ !

VAR DON *An Duhez Anna.*

Ni zo deut da gana hirie
Vel en amzer goz,
Pa oa uz d'ar Vro dorn Doue

O rei e vennoz ;

D'an amzer ma oa Breiz-Izel
Eur vro gaër hag eur vro santel :
Deut e-leiz

Barz en Ti kanerien Breiz.

Ni hon beuz savet an Ti-man
E kreiz an dachen.
N'euz moger 'bed en dro d'ean
Hag evit toen

En deuz bolz sklerius an nenvou
Pe ar gwez pe ar gwabrennou :
Deut e-leiz

Barz en Ti kanerien Breiz.

Didosteit 'la braz ha bihan
Pinvidik ha paour
Na ganomp ket evid arc'hant,
Kennebeud 'vid aour ;

Ni a ro hor poan, hon amzer
Vit Breiz-Izel hag he brazder !
Deut e-leiz,

Barz en Ti kanerien Breiz.

En Ti-ma e kleofet meuli
Pez a dle sevel
An eneoù mad en dudi
Vel war diou askel ;
Ar fallagriez diskuillet

Dihun, Breiz-Vihan, ma mam binniget,
 Rag an deiz a zo digouezet;
 Hon galv a ziston war benn ar mene
 Hag a entana peb ene,
 Breiziz deuz peb parrez a ziskenn,
 AN HOLL : Breiz da virviken ! Breiz da virviken !
 O iouc'hadennou a red dreuz d'an ér
 Beteg gweled al lanneier ;
 Ar mammou a zigas o bugale
 Da gaout o zadou en arme.
 N'euz med eur iouc'h, en Breiz penn-da-benn,
 AN HOLL : Breiz da virviken ! Breiz da virviken !
 Mene-Bre ro dorn da Vene-Kragou !
 Tridal a ra o c'hribennou.
 Ané o-hunan o reier a ruill,
 War an enebour kouezont puill,
 Gwagen ar mor a lâr d'ar wagen :
 AN HOLL : Breiz da virviken ! Breiz da virviken !
 Beteg ar gwelec'hiou ar re bella
 Ar c'horn a vrezel a vouda,
 Hag a lâr d'an holl boblou euz ar bed
 Eman beo gouenn ar Vretoned.
 An avel mor iud en eur dremenn :
 AN HOLL : Breiz da virviken ! Breiz da virviken !
 Kalonou an holl a zo entanet
 Hag an divrec'h a zo nerzet.
 Paotred Breiz-Vihan ha Breiziz Tramor
 A skoulm o daouarn dreist ar mor ;
 Holl-C'halloudek, ro 'n Trec'h d'az mibien :
 AN HOLL : Breiz da virviken ! Breiz da virviken !

TALDIR

Dalc'h sonj o Breiz-Izel !

(110)

Dalc'h sonj, o Breiz-Izel, deuz an amzer
 Rog ma oaz gwerzet ha trec'het.
 Pa c'halle da vibien kerzet seder,
 Sonn o fenn, dinec'h o spered.
 Rog ma oaz bet taolet, hep difenn ha paour,
 Dindan seuliou pounner an estren
 Ha staget da viken deuz e garronz aour,
 Deuz da dreid ken tener eur chaden !

Dalc'h sonj, o Breiz-Izel, deuz ar re-goz
 O deuz luskellet da gavel !
 E peb traonien ha war griben peb roz
 E klevi o mouez en avel.
 An aveliou a c'houez war da blennennou
 A zoug eneou ar Vretoned
 Pere lavar d'id bemdez en o c'hlemmou :
 Dalc'h sonj euz da amzer dremenet !

Dalc'h sonj, o Breiz-Izel, deuz ar Morvan ;
 Deuz Nominoë, mestr dispar ;
 Deuz da Rouane, deuz ar prinz Alan ;
 Deuz ar Sent 'deuz gret da zouar ;
 Deuz an Duked vad a c'houarnaz ar vro
 Ha deuz hano an dud-a-vrezel :
 Deuz merdeïdi ha Korserien Sant-Malo
 A zougaz dre ar bed da vanniel !

Dalc'h sonj, o Breiz-Izel, deuz ar Varzed
 A ganaz da lez dudius !
 Bennoz d'ezo, da lez zo beo bepred,
 Beo ar Brezonek enorus !
 Dalc'homp sonj ! Dalc'homp da viken an envor
 Deuz gloariou dispar hon c'hentadou,
 Ha n'euz forz pegeid e padfe Bro Arvor
 Na zilezomp biken o roudou !

TALDIR

Pa oa uz d'ar Vro dorn Doue
 O rei e vennoz ;
 D'an amzer ma oa Breiz-Izel
 Eur vro gaër hag eur vro santel :
 Deut e-leiz
 Barz en Ti kanerien Breiz.
 Ni hon beuz savet an Ti-man
 E kreiz an dachen,
 N'euz moger bed en dro d'ean
 Hag evit toen
 En deuz bolz sklerius an nenvou
 Pe ar gwez pe ar gwabrennou :
 Deut e-leiz
 Barz en Ti kanerien Breiz.

Didosteit 'ta braz ha bihan
 Pinvidik ha paour
 Na ganomp ket evid arc'hant,
 Kennebeud 'vid aour ;
 Ni a ro hor poan, hon amzer
 Vit Breiz-Izel hag he brazder !
 Deut e-leiz,
 Barz en Ti kanerien Breiz.

En Ti-mâ e kleofet meuli
 Pez a dle sevel
 An eneoù mad en dudi
 Vel war diou askel ;
 Ar fallagriez diskuillet
 A vo taolet d'an droug-spered.
 Deut e-leiz
 Barz en Ti kanerien Breiz.

Ar furnez hag ar wirionez
 Argaset dre-holl
 Brema, barz an amzer nevez
 Gant an dud diroll
 Ganemp a vo skoaziet bepred
 En eneb da vestrou ar bed :
 Deut e-leiz
 Barz en Ti kanerien Breiz.

Mar pe bet eun tam plijadur,
 P'arrufet er gear,
 D'ho re goz ha d'ho krouadur
 Kanet 'ta emberr
 Eur werz dudius pe eur son
 Evid ma trido ho c'halon
 Enn o c'hreiz
 Dre garantez evid Breiz !

Erwan BERTHOU.

PAOTR BREIZ

(113)

(Ton Kastell-Paol)

En eul lann vraz, war lein ar mene
 En gwarez an ivin, ar fo,
 Dirag an avel hag an arne,
 En kornik eul lochen kolo,
 Ia eno, tud kaez, 'n eur gwele kaled
 E tritaz ma c'halon o tond war ar bed,
 Ia eno 'on bet ganet
 Luskellet ha maget.

Eno 'meuz sonj mad, pa oan bugel,
 Meuz bet aliez tom ha ien
 Gwisket fall, divoutou, diskabel,
 Renken mond en dro vel peb den,
 Ma, eno tud kaez, en kreiz ma zruillou
 Ma c'halon lampe o redek ar parkou,
 Ia, eno me 'n em gare
 En kreiz ma faourte.

Pa oa uz d'ar vro dorn Doue
O rei e vennoz ;
D'an amzer ma oa Breiz-Izel
Eur vro gaër hag eur vro santel :
Deut e-leiz
Barz en Ti kanerien Breiz.

Ni hon beuz savet an Ti-man
E kreiz an dachen,
N'euz moger 'bed en dro d'ean
Hag evit toen
En deuz bolz sklerius an nenvou
Pe ar gwez pe ar gwabrennou :
Deut e-leiz

Barz en Ti kanerien Breiz.

Didosteit 'ta braz ha bihan
Pinvidik ha paour
Na ganomp ket evid arc'hant,
Kenneubeud 'vid aour ;
Ni a ro hor poan, hon amzer
Vit Breiz-Izel hag he brazder !
Deut e-leiz,
Barz en Ti kanerien Breiz.

En Ti-ma e klefot meuli
Pez a dle sevel
An eneou mal en dudi
Vel war diou askel ;
Ar fallagriez diskuillet
A vo taolet d'an droug-spered.
Deut e-leiz
Barz en Ti kanerien Breiz.

Ar furnez hag ar wirionez
Argaset dre-holl
Brema, barz an amzer nevez
Gant an dud diroll
Ganemp a vo skoaziet bepred
En eneb da vestrou ar bed :
Deut e-leiz
Barz en Ti kanerien Breiz.

Mar pe bet eun tam plijadur,
P'arrufet er gear,
D'ho re goz ha d'ho krouadur
Kanet 'ta emberr
Eur werz dudius pe eur son
Evid ma trido ho c'halon
Enn o c'hreiz
Dre garantez evid Breiz !

Erwan BERTHOU.

PAOTR BREIZ (110)

(Ton Kastell-Paol)

En eul lann vraz, war lein ar mene
En gwarez an ivin, ar fo,
Dirag an avel hag an arne,
En kornik eul lochen kolo,
Ia eno, tud kaez, 'n eur gwele kaled
E tritaz ma c'halon o tond war ar bed,
Ia eno 'on bet ganet
Luskellet ha maget.

Eno 'meuz sonj mad, pa oan bugel,
Meuz bet aliez tom ha ien
Gwisket fall, divoutou, diskabel,
Renken mond en dro vel peb den,
Ma, eno tud kaez, en kreiz ma zruillou
Ma c'halon lampe o redek ar parkou,
Ia, eno me 'n em gare
En kreiz ma faourte.

En bered vihan ar barroz !
Eno c'hoaz e lec'h drito ma c'halon
O kleved biniou ar mesaër o son,
Hag an holl moueziou karet
Deuz ma Bro binniget !

CHARLEZ ROLLAND.

Damb arnehé !

(Iez Gwened)

I

Chileuet tud iaouank, tud koh ha bugale ;
Peizanted, tuchentil, labourizion eüe

II

Ha hui gleüou ur son a neüe so saüet,
Aveit dihuen hur Bro hag hun Iez beniget.

III

Arriü e en amzer aveit omb Bretoned
De seüel hun penneu hemb doujein den erbet.

IV

Pel erhoalh e omp bet goapeit ha disprizet :
Kommans e hramb chuijein dre forh bout goalgaset...

V

Aveit peëin er goëd hun es chuillet eit te,
Er Galleued hiniü hun flastrein 'garehe.

VI

Lavar kaer hun tadeu e glaskant de zismart :
Er galleg brein 'n e leh, d'hun bugale ziskant.

VII

Brezel e hrant d'hun Fe, d'hun akustumanseu,
Goude ou des sklapet 'dan ou zreiz-hun droëdeu.

VIII

Ou guel e hramb bamde kousi hor Bro karet,
E hober ou foënaj ar hun houst, Bretoned !

XI

Mes mall e vou dehe achiü get ou ardeu
Pe, kent pëll, en hur Bro, ruou er flangenneu.

X

Er Brehoneg perpet e zalhemb de gonzal,
Tre ma padou hun tead hag eüe hun hanal ;

XI

Er galleg en hur Bro, bikin ne zourou ket
Ar er Brehoneg kaer zou ken koh èl er bed.

XII

Èl hun tud ar hur rauk, ni e ziskou eüe,
Despet d'er Galleued, breton d'hun bugale.

XIII

Er Fe zou grouiennet e dan hur haloneu ;
Ni virou hun droëdeu, hum akustumanseu.

XIV

Mall vou d'er Galleued arsaü get ou brezel,
Rak ne ket hoah haudet rah Bleidi Breiz-Izel...

XV

Damani er Galleu bikin n'anduremb ket :
Breihis, ne blegamb ket d'ur hoh pobl bastardet :

XVI

Mar zalhant ar hun tro, damb arnehé a-benn :
Ardran banden chetal, pe ni dorrou hou penn !...

LOEIZ HERRIEU
(Er barh labourer.)

